

9. april 2016

Danskerne får et kort otium sammenlignet med andre EU-borgere

Med de nuværende regler kan danskerne se frem til at komme senest på pension, sammenlignet med andre EU-borgere. Det viser den seneste internationale analyse af tilbagetrækningsalderen foretaget af EU-kommissionen. Det vil derfor være ekstremt at regulere tilbagetrækningsalderen yderligere op.

- Op til den kommende 2025-plan, bliver der i den økonomiske debat varmet op til yderligere stigninger i tilbagetrækningsalderen.
- Den seneste internationale og sammenlignelige analyse fra EU-kommissionen viser imidlertid, at Danmark allerede ligger helt ude på fronten, hvad angår høj pensionsalder. Samtidig er vi ikke det land, hvor folk lever længst, hvorfor danskerne med de nuværende regler står til at få en relativt lille andel af deres voksenliv som tilbagetrukket fra arbejdsmarkedet.
- Det vil derfor være ekstremt at regulere tilbagetrækningsalderen yderligere op. I stedet bør regeringen arbejde på at mindske udstødningen fra arbejdsmarkedet.

Af **Cheføkonom Frederik I. Pedersen**, Formandssekretariatet,
frederik.pedersen@3f.dk, 28 42 42 72

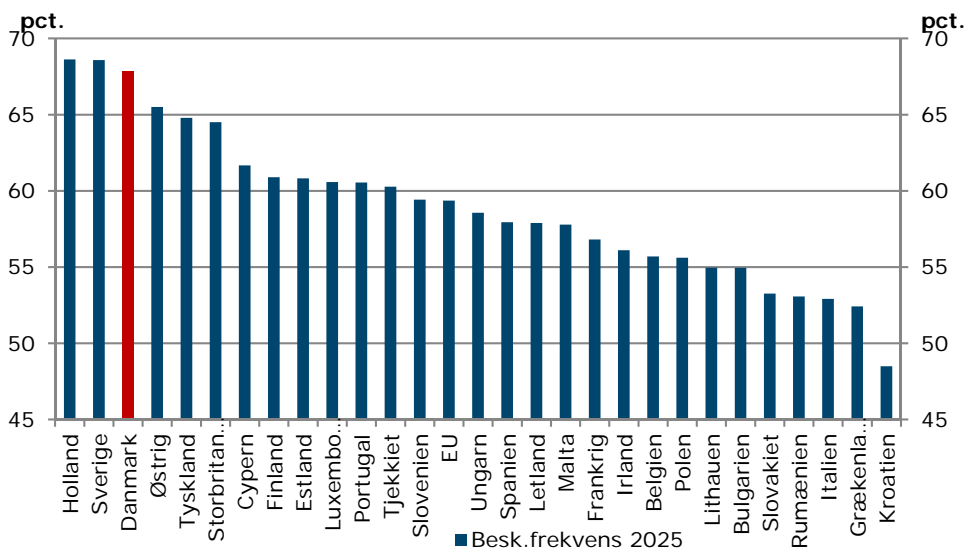
Dansk pensionsalder i front

I forbindelse med regeringens kommende 2025-plan diskuterer politikerne endnu en gang forhøjelse af den danske pensionsalder. Det sker med henvisning til den økonomiske vækst og til den såkaldte finanspolitiske "hængekøje". Sidstnævnte er ikke noget reelt økonomisk problem, jf. Vismandsrapporten fra maj 2015, og udfordringerne i forhold til den danske vækst skyldes ikke manglende bidrag fra arbejdsmarkedet, men derimod at produktivitetsvæksten forventes at udvikle sig svagere. Den reelle årsag til reformønskerne er givet, at der mangler økonomisk "råderum" til nye skattelettelser. I det følgende ses der nærmere på vores beskæftigelse og tilbagetrækning i et internationalt perspektiv.

Beskæftigelse 2025

Ud over at være et af de EU-lande, hvor beskæftigelsen forventes at stige mest frem mod 2025, ligger Danmark ifølge den seneste sammenlignelige internationale opgørelse fra EU-kommissionen nr. tre målt på beskæftigelsesniveau i hele EU i 2025¹. Det viser figur 1.

Figur 1. Beskæftigelsesgrad 15-74-årige 2025

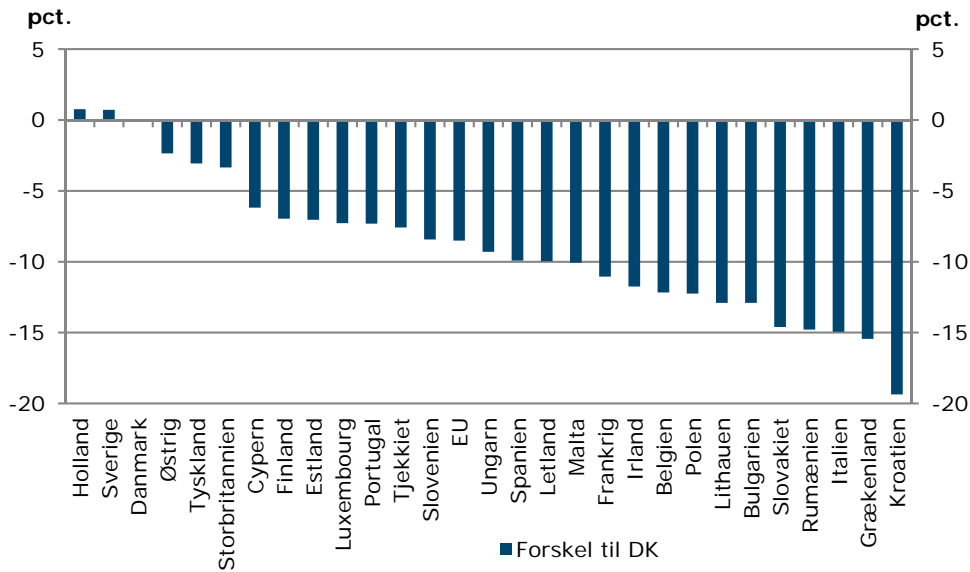
Kilde: 3F pba. EU-kommissionens "Ageing report 2015", appendix ark.

Som figur 2 viser, ligger vi kun marginalt efter Holland og Sverige, men mærkbart foran de øvrige lande på de efterfølgende pladser. Vi ligger altså helt med i toppen, hvad angår beskæftigelse i 2025.

¹ EU-kommissionens "Ageing report 2015" med bidrag fra embedsmænd fra de forskellige lande

Figur 2. Beskæftigelsesgrad 15-74-årige 2025 forskel til Danmark

Kilde: 3F pba. EU-kommissionens "Ageing report 2015", appendix ark.

Pensionsalder

Ifølge samme rapport fra EU-kommissionen ligger Danmark i 2020 med den niende højeste formelle pensionsalder i hele EU. For det næste målepunkt, 2040, ligger vi med EU's højeste formelle pensionsalder, og den plads holder vi fast i til 2060. Det viser tabel 1.

Tabel 1. Formel pensionsalder og mulig alder for tidligere tilbagetrækning

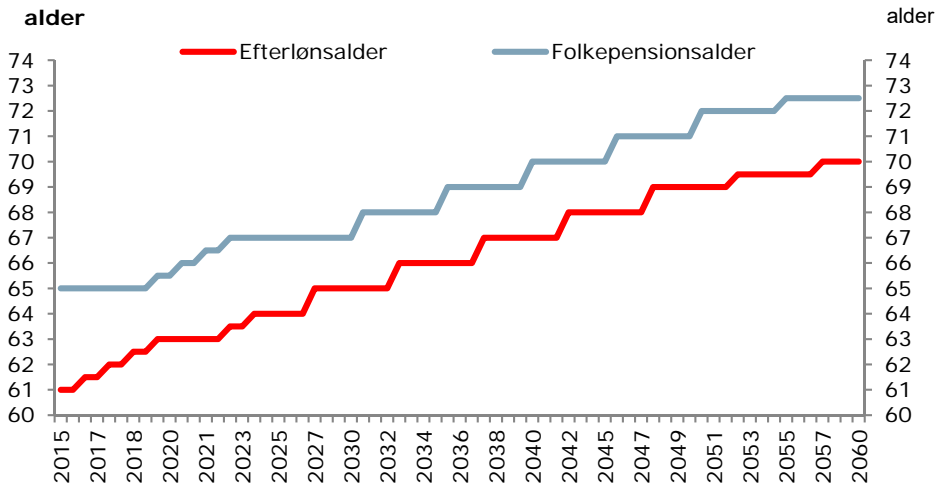
	MALE				FEMALE			
	2013	2020	2040	2060	2013	2020	2040	2060
BE	65 (60.5)	65 (62)	65 (62)	65 (62)	65 (60.5)	65 (62)	65 (62)	65 (62)
BG	63.7 (63.7)	65 (65)	65 (65)	65 (65)	60.7 (60.7)	62.7 (62.7)	63 (63)	63 (63)
CZ*	62.7 (59.7)	63.7 (60)	66.5 (61.5)	69.3 (64.3)	59.7 (56.7)	61.7 (58.7)	66.5 (61.5)	69.3 (64.3)
DK*	65 (60)	66 (63)	70 (67)	72.5 (69.5)	65 (60)	66 (63)	70 (67)	72.5 (69.5)
DE	65.3 (63)	65.8 (63)	67 (63)	67 (63)	65.3 (63)	65.8 (63)	67 (63)	67 (63)
EE	63 (60)	63.8 (60.8)	65 (62)	65 (62)	62 (59)	63.8 (60.8)	65 (62)	65 (62)
IE	65 (65)	66 (66)	68 (68)	68 (68)	65 (65)	66 (66)	68 (68)	68 (68)
EL*	67 (62)	67 (62)	69.9 (64.9)	71.9 (66.9)	67 (62)	67 (62)	69.9 (64.9)	71.9 (66.9)
ES	65 (63)	65.8 (63)	67 (63)	67 (63)	65 (63)	65.8 (63)	67 (63)	67 (63)
FR	65.8 (60.8)	67 (62)	67 (62)	67 (62)	65.8 (60.8)	67 (62)	67 (62)	67 (62)
HR	65 (60)	65 (60)	67 (62)	67 (62)	60.8 (55.8)	62.5 (57.5)	67 (62)	67 (62)
IT*	66.3	66.8	68.4 (65.4)	70 (67)	62.3	66.8	68.4 (65.4)	70 (67)
CY*	65 (63)	65 (63)	67 (65)	69 (67)	65 (63)	65 (63)	67 (65)	69 (67)
LV	62 (60)	63.8 (61.8)	65 (63)	65 (63)	62 (60)	63.8 (61.8)	65 (63)	65 (63)
LT	62.8 (57.8)	64 (59)	65 (60)	65 (60)	60.7 (55.7)	63 (58)	65 (60)	65 (60)
LU	65 (57)	65 (57)	65 (57)	65 (57)	65 (57)	65 (57)	65 (57)	65 (57)
HU	62 (62)	64.5 (64.5)	65 (65)	65 (65)	62 (62)	64.5 (64.5)	65 (65)	65 (65)
MT	62 (61)	63 (61)	65 (61)	65 (61)	62 (61)	63 (61)	65 (61)	65 (61)
NL*	65.1 (65.1)	66.3 (66.3)	69.3 (69.3)	71.5 (71.5)	65.1 (65.1)	66.3 (66.3)	69.3 (69.3)	71.5 (71.5)
AT	65 (62)	65 (62)	65 (62)	65 (62)	60 (58.8)	60 (60)	65 (62)	65 (62)
PL	65.3 (65.3)	67 (67)	67 (67)	67 (67)	60.3 (60.3)	62 (62)	67 (67)	67 (67)
PT*	65 (55)	66.4 (55)	67.7 (55)	68.8 (55)	65 (55)	66.4 (55)	67.7 (55)	68.8 (55)
RO	64.7 (59.7)	65 (60)	65 (60)	65 (60)	59.7 (54.7)	61.4 (56.4)	63 (58)	63 (58)
SI	65 (58.3)	65 (60)	65 (60)	65 (60)	63.5 (58)	65 (60)	65 (60)	65 (60)
SK*	62 (60)	62.8 (60.8)	65.4 (63.4)	67.8 (65.8)	58.3 (56.3)	62.8 (60.8)	65.4 (63.4)	67.8 (65.8)
FI	66 (62)	66 (63)	66 (63)	66 (63)	66 (62)	66 (63)	66 (63)	66 (63)
SE	67 (61)	67 (61)	67 (61)	67 (61)	67 (61)	67 (61)	67 (61)	67 (61)
UK	65 (65)	66 (66)	66.7 (66.7)	68 (68)	61 (61)	66 (66)	66.7 (66.7)	68 (68)

Kilde: EU-kommissionens "Ageing report 2015"

Ifølge gældende regler er folkepensionsalderen i Danmark 67 år fra 2022 og 68 år fra 2030, derefter stiger den gradvist, så folkepensionsalderen kommer langt over 70 år i 2060. Det viser figur 3 og tabel 1.

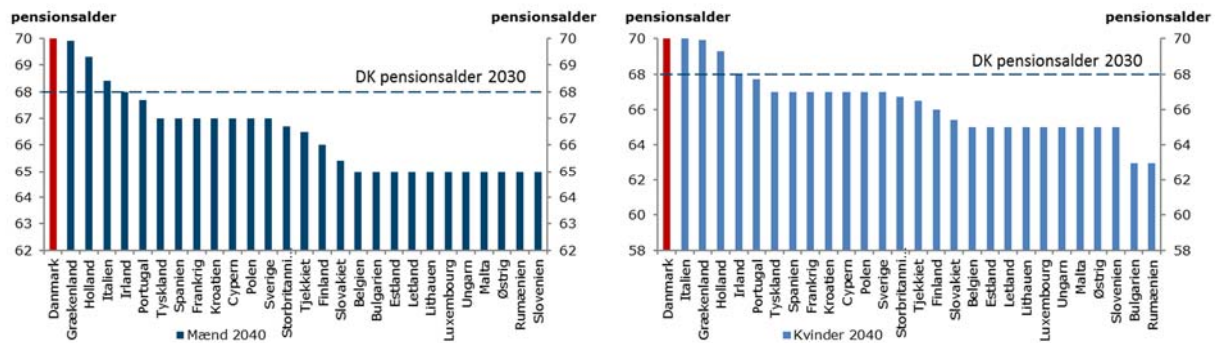
Figur 3. Efterløns- og folkepensionsalder for Danmark til 2060

kilde: Finansredegørelse 2014

Som det fremgår af figur 4, er der ikke mange EU-lande der har en formel pensionsalder på 68 år, selv i 2040.

Figur 4. Formel pensionsalder i EU i 2040, for mænd og kvinder

Kilde: 3F pba. EU-kommissionens "2015-agering report"

At pensionsalderen stiger så meget og ligger i front i hele EU skal ses i lyset af de tilbagetrækningsreformer, der er lavet i Danmark de sidste 10 år, og særligt 2006-reformen, der indebærer at danskerne skal arbejde længere, når de lever længere.

Faktum er derfor, at vi allerede med de nuværende regler kommer til at ligge helt ude på fronten blandt EU-landene, hvad angår formel pensionsalder, så snart vi kommer på den anden side af 2020. Og det er så ikke fordi vi også er det land i EU, der har den længste levetid, jf. nedenfor.

En ting er hvad den *formelle* pensionsalder er. Noget andet er hvad den *reelt* er.

Kigger man på den "effektive gennemsnitlige tilbagetrækningsalder", der tager højde for at man også kan trække sig tidligere tilbage fra arbejdsmarkedet på ordninger som, f.eks. førtidspension, efterløn og lignende ordninger finder EU-kommissionen billedet i tabel 2.

Tabel 2. Den gennemsnitlige effektive tilbagetrækningsalder fra arbejdsmarkedet

	MALE					FEMALE				
	2014	2020	2040	2060	Change 2014 -2060	2014	2020	2040	2060	Change 2014 -2060
BE	61.9	62.1	62.1	62.1	0.2	62.1	62.3	62.4	62.4	0.3
BG	63.8	64.8	64.8	64.8	1.0	62.0	62.5	62.5	62.5	0.5
CZ*	63.1	63.4	64.9	66.3	3.2	60.7	61.4	64.4	66.3	5.6
DK*	65.6	66.2	67.3	67.9	2.3	63.4	65.3	66.1	67.7	4.4
DE	65.1	65.4	65.7	65.7	0.6	64.2	64.6	65.3	65.3	1.0
EE	64.4	64.7	65.4	65.4	1.0	64.2	64.6	65.0	65.0	0.8
IE	64.9	65.3	66.0	66.0	1.2	64.8	65.4	66.1	66.1	1.2
EL*	64.4	64.9	66.9	67.5	3.1	64.5	64.8	66.3	67.1	2.6
ES	62.8	64.8	66.1	66.2	3.4	64.1	65.8	66.6	66.7	2.6
FR	60.8	62.3	63.1	63.1	2.3	60.9	62.3	63.1	63.1	2.2
HR	62.4	62.6	64.0	64.0	1.6	61.4	61.9	63.7	63.7	2.3
IT*	62.4	65.9	66.4	67.3	4.9	62.1	65.5	66.4	67.5	5.4
CY*	64.9	66.4	67.0	67.7	2.7	62.8	65.6	66.4	67.4	4.5
LV	64.6	65.0	65.3	65.3	0.7	64.0	64.7	65.3	65.3	1.3
LT	62.8	63.6	64.3	64.3	1.5	61.9	62.8	63.8	63.8	1.9
LU	60.2	60.2	60.2	60.2	0.0	60.9	60.9	60.9	60.9	0.0
HU	63.0	64.7	65.3	65.3	2.3	63.0	64.4	64.9	64.9	1.9
MT	62.0	63.1	64.0	64.0	2.0	61.0	62.0	62.6	62.6	1.6
NL*	65.5	66.6	67.5	68.1	2.7	63.7	64.6	65.5	66.2	2.5
AT	62.5	64.0	64.2	64.2	1.8	61.0	62.2	63.2	63.2	2.1
PL	63.9	66.0	66.0	66.0	2.1	60.2	62.0	65.8	65.8	5.6
PT*	64.3	65.3	66.5	66.7	2.4	63.9	65.1	66.0	66.2	2.3
RO	64.0	64.0	64.0	64.0	0.0	62.3	62.4	62.6	62.6	0.3
SI	62.5	64.1	64.1	64.1	1.6	60.0	63.6	63.6	63.6	3.7
SK*	61.6	61.9	63.6	66.2	4.6	59.7	61.7	63.3	65.9	6.2
FI	63.6	64.1	64.1	64.1	0.5	63.1	63.9	63.9	63.9	0.7
SE	65.8	65.6	65.6	65.6	-0.2	64.5	64.4	64.4	64.4	0.0
UK	64.9	64.9	65.6	65.8	0.9	63.6	64.2	65.8	65.8	2.2

Anm.: Det kan bemærkes at Finansministeriets beregning af den gennemsnitlige tilbagetrækningsalder ligger højere end EU-kommissionens ud i tid.

Kilde: EU-kommissionens "Ageing report 2015"

Som tabellen viser, ligger vi her relativt højt allerede i 2014. De danske mænd placeres på pladserne: 2, 3, 2, 2 i henholdsvis 2014, 2020, 2040 og 2060. Kvinderne ligger til sammenligning på pladserne: 11, 5, 5, 1 i samme år.

Vi står altså også til at få nogle af de højeste effektive tilbagetrækningsaldrer ude i fremtiden med de nuværende regler – igen et klart billede af, at vi med de nuværende regler ligger helt ude på fronten, hvad angår høj pensionsalder.

Netop fordi vi ikke er blandt de lande der også har den længste levetid, får vi et relativt kort otium. Som tabel 3 viser, ligger vi allerede i 2014 relativt lavt. De danske mænd placeres på pladserne: 20, 19, 22, 28 i henholdsvis 2014, 2020, 2040 og 2060. Kvinderne ligger til sammenligning på pladserne: 17, 22, 24 og 28 i samme år.

Som det fremgår af tabel 3, stiger den forventede pensionsperiode ud i tid. De fremtidige generationer forventes altså ifølge EU-kommissionen at få flere år som tilbagetrukket fra arbejdsmarkedet end de nuværende.

Tabel 3. Forventet antal år som tilbagetrukket fra arbejdsmarkedet.

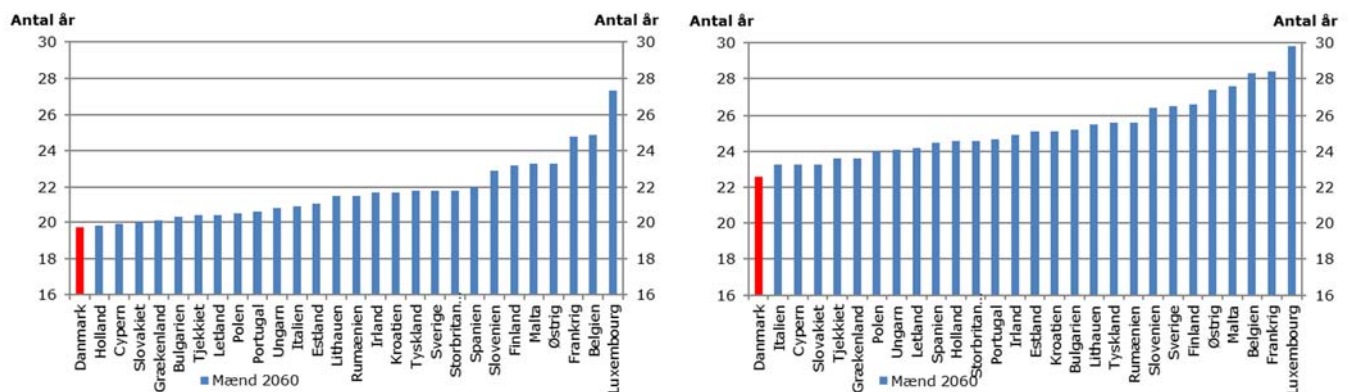
	MALE					FEMALE				
	2014	2020	2040	2060	Change 2014 -2060	2014	2020	2040	2060	Change 2014 -206
BE	20	20.7	22.9	24.9	4.9	23.7	24.4	26.4	28.3	4.6
BG	14.8	15	17.7	20.3	5.5	19.9	19.9	22.6	25.2	5.3
CZ*	17.2	18	19	20.4	3.2	22.7	23.5	23.2	23.6	0.9
DK*	16.9	17.5	18.7	19.7	2.8	22	21.1	22.4	22.6	0.6
DE	18.1	18.7	20	21.8	3.7	21.9	21.7	23.7	25.6	3.7
EE	15.6	15.9	18.5	21	5.4	21	20.9	23.1	25.1	4.1
IE	18.2	18.8	19.9	21.7	3.5	21.1	21.8	23	24.9	3.8
EL*	18.9	18.8	19.2	20.1	1.2	21.8	21.5	22.6	23.6	1.8
ES	20.2	19.3	20.3	22	1.8	23.5	22.2	22.9	24.5	1
FR	22.1	21.9	23	24.8	2.7	26.5	26.1	26.9	28.4	1.9
HR	17.2	17.3	19.2	21.7	4.5	22.3	22.2	22.8	25.1	2.8
IT*	21	18.3	20.1	20.9	-0.1	24.7	22.6	23.5	23.3	-1.4
CY*	18.4	18.1	19.1	19.9	1.5	22.7	20.5	22.4	23.3	0.6
LV	13.9	14.8	17.7	20.4	6.5	19.3	19.4	21.9	24.2	4.9
LT	15.5	15.9	18.8	21.5	6	21.7	21.7	23.3	25.5	3.8
LU	22.6	23.3	25.4	27.3	4.7	25.6	26.2	28.1	29.8	4.2
HU	15.8	15.5	18.2	20.8	5	19.8	19.9	21.7	24.1	4.3
MT	20.7	20.4	21.5	23.3	2.6	24.9	24.7	25.8	27.6	2.7
NL*	18.1	17.1	18.1	19.8	1.7	21.9	21.7	22.8	24.6	2.7
AT	20.3	19.4	21.4	23.3	3	24.7	24.5	25.6	27.4	2.7
PL	16.2	15.7	18.2	20.5	4.3	23.8	22.9	21.9	24	0.2
PT*	18.5	18.3	19.5	20.6	2.1	22.2	21.9	22.9	24.7	2.5
RO	15.3	16.2	18.9	21.5	6.2	20.2	21.1	23	25.6	5.4
SI	18.7	18.7	20.9	22.9	4.2	25.3	22.5	24.5	26.4	1.1
SK*	16.8	17.7	19.1	20	3.2	22.7	21.9	23.6	23.3	0.6
FI	18.6	19.3	21.3	23.2	4.6	23.3	23	24.9	26.6	3.3
SE	17.9	18.4	20.2	21.8	3.9	22.1	22.7	24.7	26.5	4.4
UK	18.5	19.1	20.1	21.8	3.3	21.8	22.5	22.8	24.6	2.8
NO	17.7	18.2	20	21.7	4	21.2	21.8	23.8	25.6	4.4
EU	18.1	18.1	19.9	21.7	3.7	22.6	22.3	23.7	25.3	2.7
EA	18.7	18.7	20.4	22.1	3.3	23.1	22.6	24.1	25.6	2.6

Kilde: EU-kommissionens "Ageing report 2015"

Bortset fra Hollandske mænd, er de lande der ligger lavere end os i 2040 Østeuropæiske lande som Bulgarien, Letland, Ungarn, Polen og Estland. Det er lande, der alle har en lavere gennemsnitlig effektiv pensionsalder end os, men som samtidig også lever endnu kortere end os. Kigger man på de lande, vi normalt sammenligner os med, ligger de helt generelt bedre. Sverige, Finland og Tyskland har således en forventet pensionsperiode der ligger mellem 1,3 og 2,6 år højere end danskernes i 2040.

Kigger man på 2060., så får både danske mænd og kvinder den laveste pensionsperiode blandt alle EU-lande. Det viser figur 5.

Figur 5. Forventet pensionsperiode i 2060

Kilde: 3F pba. EU-kommissionens "Ageing report 2015"

Sættes den forventede længde af pensionsperioden (baseret på den effektive gennemsnitlige tilbagetrækningsalder) i forhold til længden på "voksenlivet", lever danske mænd 26,6 procent og kvinderne 30,8 procent af deres voksenliv på pension. Det er hhv. en 20. og en 25. plads blandt alle EU-lande i 2020. Det viser tabel 4. Forskellen mellem danske mænd og kvinder skyldes, at kvinderne lever længere end mændene, men trækker sig tidligere fra arbejdsmarkedet.

Tabel 4. Andel af voksenlivet (pct.) der bruges på tilbagetrækning, EU-lande

	MALE					FEMALE				
	2014	2020	2040	2060	Change 2014-2060	2014	2020	2040	2060	Change 2014-2060
BE	31.3	31.9	34.2	36.1	4.8	34.9	35.5	37.3	38.9	4.0
BG	24.4	24.3	27.4	30.2	5.8	31.2	30.9	33.7	36.1	5.0
CZ*	27.6	28.4	28.8	29.7	2.1	34.7	35.1	33.3	32.8	-1.9
DK*	26.2	26.6	27.5	28.3	2.1	32.7	30.8	31.8	31.2	-1.4
DE	27.8	28.3	29.5	31.4	3.6	32.1	31.8	33.4	35.1	3.0
EE	25.2	25.4	28.1	30.7	5.5	31.2	31.0	32.9	34.8	3.6
IE	28.0	28.4	29.3	31.1	3.2	31.1	31.5	32.4	34.1	3.1
EL*	28.9	28.6	28.2	28.9	-0.1	31.9	31.5	31.9	32.5	0.5
ES	31.1	29.2	29.7	31.3	0.2	33.8	31.7	32.0	33.5	-0.3
FR	34.0	33.1	33.8	35.5	1.4	38.2	37.1	37.3	38.6	0.4
HR	27.9	28.0	29.4	32.0	4.1	33.9	33.6	33.3	35.4	1.5
IT*	32.1	27.7	29.3	29.8	-2.3	35.9	32.2	32.7	32.0	-3.9
CY*	28.2	27.2	28.0	28.6	0.4	33.6	30.1	31.7	32.1	-1.5
LV	23.0	24.0	27.2	30.1	7.1	29.6	29.3	31.6	33.8	4.3
LT	25.7	25.8	28.9	31.7	6.0	33.1	32.6	33.7	35.8	2.7
LU	34.9	35.6	37.6	39.3	4.4	37.4	37.9	39.6	41.0	3.6
HU	26.0	24.9	27.8	30.5	4.5	30.6	30.0	31.6	34.0	3.4
MT	32.0	31.1	31.9	33.6	1.6	36.6	36.0	36.6	38.2	1.6
NL*	27.6	26.0	26.8	28.3	0.7	32.4	31.8	32.4	33.8	1.4
AT	31.3	29.6	31.6	33.5	2.2	36.5	35.6	36.2	37.8	1.3
PL	26.1	24.7	27.5	29.9	3.8	36.0	34.2	31.4	33.4	-2.6
PT*	28.6	27.9	28.7	29.7	1.2	32.6	31.7	32.3	33.9	1.3
RO	24.9	26.0	29.1	31.9	6.9	31.3	32.2	34.0	36.5	5.1
SI	29.6	28.8	31.2	33.2	3.6	37.6	33.0	34.9	36.6	-1.0
SK*	27.8	28.7	29.5	29.3	1.5	35.2	33.4	34.2	32.7	-2.5
FI	29.0	29.5	31.6	33.5	4.5	34.0	33.4	35.2	36.7	2.7
SE	27.2	27.9	29.8	31.4	4.2	32.2	32.8	34.7	36.3	4.1
UK	28.3	28.9	29.7	31.3	3.0	32.3	32.8	32.3	34.0	1.6

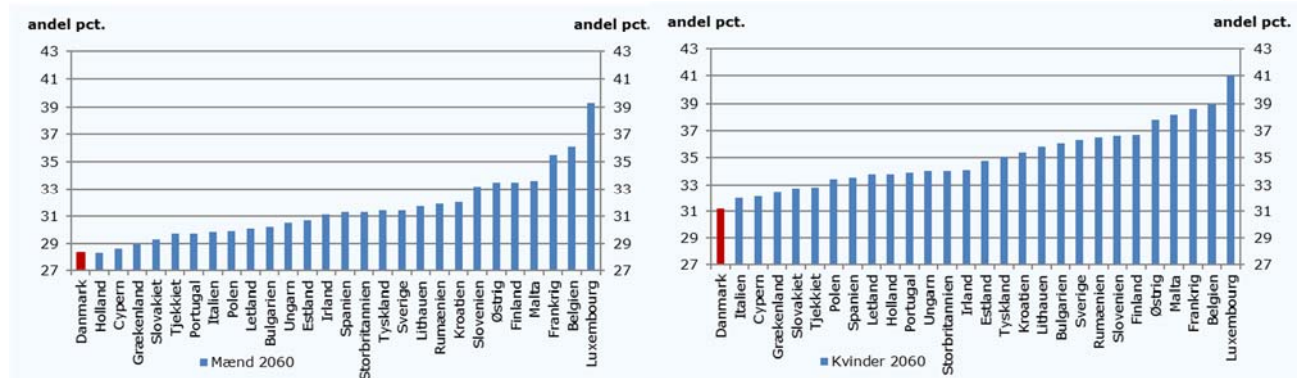
Kilde: EU-kommissionens "Ageing report 2015"

Som det fremgår af tabel 4, stiger andelen af voksenlivet, der leves på pension, en smule for danske mænd, mens den falder lidt for danske kvinder. Samlet er billedet dog, at de fremtidige generationer vil få en pensionsperiode på niveau, eller lidt længere, sammenlignet med det der ses i dag, og fra 2020-2060 er der en stigning for begge køn. Det er noget modsat det billede, der tegnes herhjemme, hvor den *formelle* pensionsalder sættes op imod restlevetiden, hvormed der skabes et billede af de nutidige generationer, som har et relativt langt pensionspotentiale i forhold til de fremtidige generationer.

Kigger man fra 2020 til 2040, stiger andelen for mænd således til 27 ½ pct. og 31,8 pct. for kvinder. Det svarer til en 24. plads for begge køn blandt alle EU-lande. I 2060 ligger både danske mænd og danske kvinder sidst med den mindste andel af voksenlivet på pension. Det viser figur 6.

Figur 6. Andel af voksenlivet der bruges på tilbagetrækning i 2060

Kilde: 3F pba. EU-kommissionens "Ageing report 2015"

Det er, bortset fra Hollandske mænd, primært syd og øst-europæiske lande, der ligger med så kort et pensionsotium som os. Kigger man på vores nabolande som Sverige, Tyskland og Finland, ligger de med en mærkbart højere andel af voksenlivet, der bruges som pensionist – det gælder både mænd og kvinder. Vi har altså igen et billede af, at vi ligger ret ekstremt her.

Ikke oplagt at øge pensionsalderen yderligere

Samlet må det konstateres, at vi i Danmark ligger helt ude på fronten, hvad angår høj pensionsalder, og at danskerne med de nuværende regler står til at få en relativt lille andel af deres voksenliv som tilbagetrukket fra arbejdsmarkedet. Det vil derfor være ekstremt at bevæge sig endnu længere ud ad den vej.

I stedet for at skrue op for den i forvejen rekordhøje pensionsalder, burde der arbejdes med tiltag, der modvirker nedslidning og udstødningen fra arbejdsmarkedet. Det gælder forebyggelse og *bedre arbejdsmiljø*, så folk rent faktisk kan holde til at være på arbejde i så mange år. Det er i forvejen de ufaglærte og de faglærte der rammes hårdest af den højere tilbagetrækningsalder, selvom det ofte er dem, der har mange og fysisk nedslidende år bag sig på arbejdsmarkedet.

Desværre går tendensen den modsatte vej, og ressourcerne til det forebyggende arbejde i Arbejdstilsynet reduceres år for år. Over de kommende tre år planlægges bemanningen i Arbejdstilsynet af blive reduceret med en fjerdedel.